

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1989-1990**

19 OKTOBER 1989

Voorstel van wet betreffende de zwangerschapsafbreking, strekkende om de artikelen 348, 350 en 351 van het Strafwetboek te wijzigen en de artikelen 352 en 353 van hetzelfde Wetboek op te heffen

AMENDEMENTEN
VAN DE HEER CEREXHE c.s.

Art. 2

Dit artikel te vervangen door de volgende bepalingen:

« In hetzelfde Wetboek worden de artikelen 350 bis tot 350 quinquies (nieuw) ingevoegd, luidende:

« *Artikel 350 bis.* — § 1. Het bepaalde in artikel 350 is niet van toepassing op de zwangerschapsafbreking die uitdrukkelijk door de vrouw is gevraagd en die binnen twaalf weken na de bevruchting is uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van § 2 van dit artikel, indien ter rechtvaardiging van de ingreep gewichtige, vaststaande en blijvende redenen aangevoerd kunnen worden waardoor de essentiële bestaansvoorwaarden van de vrouw ernstig in gevaar gebracht worden en indien geen alternatief mogelijk is gebleken.

R. A 14350

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:
247 (B.Z. 1988):
Nr. 1: Voorstel van wet.
Nr. 2: Verslag.
Nrs. 3 en 4: Amendementen.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1989-1990**

19 OCTOBRE 1989

Proposition de loi relative à l'interruption de grossesse, tendant à modifier les articles 348, 350 et 351 du Code pénal et à abroger les articles 352 et 353 du même Code

AMENDEMENTS
PROPOSES PAR M. CEREXHE ET CONSORTS

Art. 2

Remplacer cet article par les dispositions suivantes:

« Dans le même Code sont insérés les articles 350bis à 350quinquies (nouveaux), libellés comme suit:

« *Article 350bis.* — § 1er. Est exceptée de la disposition prévue à l'article 350, l'interruption volontaire de grossesse, expressément demandée par la femme et pratiquée dans les douze semaines de la fécondation, conformément aux dispositions prévues par le § 2 du présent article, si elle est justifiée par des raisons graves, certaines et durables, mettant sérieusement en danger les conditions essentielles de vie de la femme et si aucune alternative ne s'est révélée possible.

R. A 14350

Voir:

Documents du Sénat:
247 (S.E. 1988):
N° 1: Proposition de loi.
N° 2: Rapport.
N°s 3 et 4: Amendements.

§ 2. De zwangerschapsafbreking bedoeld in § 1 van dit artikel kan alleen worden uitgevoerd onder de volgende voorwaarden:

1° de zwangerschapsafbreking moet worden verricht door een geneesheer in een ziekenhuis of gespecialiseerd centrum waaraan een opvang- en voorlichtingsdienst verbonden is en dat door de bevoegde overheid is erkend onder de door haar te bepalen voorwaarden;

2° de zwangerschap kan alleen dan worden afgebroken indien de vrouw vooraf de in 1° bedoelde opvang- en voorlichtingsdienst geraadpleegd heeft waar zij daadwerkelijke hulp en raad heeft gekregen over de middelen waarop zij een beroep kan doen voor de oplossing van de problemen die door haar toestand zijn ontstaan, en waar zij eveneens nauwkeurige en omstandige inlichtingen heeft gekregen inzonderheid over de bijstand en de voordelen die bij wet, decreet of ordonnantie worden toegekend aan de gezinnen, de zwangere vrouwen, de al dan niet gehuwde moeders en hun kinderen, evenals over de wettelijke adoptiemogelijkheden;

3° de zwangerschap kan eerst worden afgebroken vanaf de zevende dag na die waarop de zwangere vrouw zich voor het eerst tot de geneesheer heeft gewend om haar zwangerschap te laten afbreken en de opvang- en voorlichtingsdienst geraadpleegd heeft. »

« Artikel 350ter. — De geneesheer tot wie een vrouw zich wendt om haar zwangerschap te laten afbreken onder de voorwaarden bepaald in artikel 350bis, moet voldoen aan de volgende verplichtingen:

1° hij moet de vrouw inlichten over de onmiddellijke of latere medische risico's waaraan zij zich blootstelt door het afbreken van de zwangerschap en haar helpen opdat zij zich bewust zou worden van de verantwoordelijkheid die zij draagt;

2° hij moet, onder meer op basis van het schriftelijk verslag van de opvang- en voorlichtingsdienst, zich ervan vergewissen dat de vrouw deze dienst geraadpleegd heeft, dat zij de in artikel 350, § 2, 2°, bedoelde hulp en inlichtingen inderdaad gekregen heeft en dat aan de in artikel 350bis, §§ 1 en 2, bedoelde voorwaarden voldaan is;

3° de dag van de ingreep moet hij de vrouw schriftelijk laten verklaren dat zij met de zwangerschapsafbreking instemt;

4° hij moet een dossier aanleggen waarin zijn opgenomen:

— een verslag over de redenen waarom hij heeft gemeend de zwangerschap te moeten afbreken, met vermelding van de datum van het eerste bezoek van de vrouw en de datum waarop de zwangerschap is afgebroken;

§ 2. L'interruption volontaire de grossesse visée au § 1er du présent article, ne peut avoir lieu que dans les conditions suivantes:

1° elle doit être pratiquée par un médecin, dans un établissement de soins, hospitalier ou extra-hospitalier, doté d'un service d'accueil et d'information, agréé par les autorités compétentes dans les conditions qu'elles déterminent;

2° elle ne peut intervenir que si la femme a préalablement consulté le service d'accueil et d'information visé au 1°, et y a effectivement reçu une assistance et des conseils appropriés sur les moyens auxquels elle pourrait avoir recours pour résoudre les problèmes posés par sa situation, ainsi que des informations précises et circonstanciées, notamment, sur les aides et avantages prévus par la loi, le décret ou l'ordonnance, aux familles, aux femmes enceintes, aux mères célibataires ou non et à leurs enfants, et sur les possibilités légales d'adoption;

3° elle ne peut avoir lieu au plus tôt qu'à partir du septième jour qui suit la date à laquelle la femme enceinte a consulté pour la première fois le médecin sollicité en vue d'interrompre sa grossesse ainsi que le service d'accueil et d'information. »

« Article 350ter. — Tout médecin sollicité en vue d'interrompre une grossesse dans les conditions prévues à l'article 350bis est soumis aux obligations suivantes:

1° il doit informer la femme des risques médicaux actuels ou futurs qu'elle encourt en raison de l'interruption de grossesse et l'aider à prendre conscience de ses responsabilités;

2° il doit s'assurer, notamment sur la base d'un rapport écrit émanant du service d'accueil et d'information, que la femme a consulté ce dernier et a effectivement reçu l'aide et les informations visées à l'article 350bis, § 2, 2°, et que les conditions de l'article 350bis, §§ 1er et 2, sont remplies;

3° il doit recueillir, le jour de l'intervention, le consentement écrit de la femme à l'interruption de grossesse;

4° il doit établir un dossier contenant:

— un rapport sur les conditions dans lesquelles il a estimé devoir pratiquer l'interruption de grossesse, avec l'indication de la date de la première visite de la femme ainsi que celle du jour où l'interruption de grossesse est pratiquée;

— het verslag van de opvang- en voorlichtingsdienst die de vrouw geraadpleegd heeft;

— de in het 3° bedoelde schriftelijke verklaring van de zwangere vrouw.

Dit dossier moet anoniem worden opgesteld.

5° hij moet de vrouw nauwkeurig informatie verstrekken over de verschillende anticonceptiemiddelen. »

« *Artikel 350quater.* — Geen geneesheer, geen verpleger of verpleegster, geen lid van het medisch en paramedisch personeel kan gedwongen worden medewerking te verlenen aan een zwangerschapsafbreking.

De geneesheer die weigert een dergelijke ingreep te verrichten, is gehouden de vrouw bij haar eerste bezoek in kennis te stellen van zijn weigering. »

« *Artikel 350quinquies.* — Na de twaalfde week te rekenen van de bevruchting wordt artikel 350 alleen dan niet toegepast:

— wanneer een anderszins niet te weren gevaar bestaat waarbij het leven van de moeder wordt bedreigd of haar lichamelijke gezondheid wordt aangetast door een uit medisch oogpunt ernstige en blijvend geachte kwaal;

— wanneer vaststaat dat de foetus zodanig zal ontwikkelen dat er een kind geboren zal worden dat uit medisch oogpunt als niet levensvatbaar wordt beschouwd of bij wie essentiële levensfuncties ontbreken.

Naast de verplichtingen opgelegd door de artikelen 350bis en 350ter, mag de zwangerschap niet worden afgebroken tenzij de geneesheer tot wie de vrouw zich wendt, zich verzekerd heeft van de medewerking van twee geneesheren die, gelet op de toestand van de zwangere vrouw of van het kind, beschouwd worden als specialisten ter zake en wier verslagen bij het dossier moeten worden gevoegd. »

Verantwoording

1. Handhaving van artikel 350.

Deze bepaling is een grondstelling die zegt dat abortus door de maatschappij veroordeeld moet worden omdat er een aanslag wordt gepleegd op een menselijk leven in wording.

Het staat vast dat er in iedere strafrechtelijke bepaling een verband bestaat tussen de ernst van de daad en de sanctie.

Door de mogelijke sanctie te beperken tot drie maanden gevangenisstraf, wordt de indruk gewekt dat abortus niet een uitermate afkeurenswaardige daad is.

2. Invoeging van een artikel 350bis in het Strafwetboek.

A. Artikel 350 stelt als beginsel dat abortus strafbaar is omdat daarbij een aanslag wordt gepleegd op een menselijk leven in wording.

— le rapport du service d'accueil et d'information que la femme a consulté;

— la déclaration écrite de la femme enceinte, visée au 3°.

Ce dossier doit être conçu sous forme anonyme.

5° il doit informer la femme de manière précise sur les différentes méthodes contraceptives. »

« *Article 350quater.* — Aucun médecin, aucun infirmier ou infirmière, aucun auxiliaire médical et para-médical n'est tenu de concourir à une interruption de grossesse.

Tout médecin sollicité est tenu d'informer l'intéressée dès la première visite de son refus d'intervention. »

« *Article 350quinquies.* — Au-delà de la douzième semaine de la fécondation, l'interruption volontaire de grossesse n'est exceptée des dispositions de l'article 350 que dans les cas suivants:

— lorsqu'il existe un péril impossible à éviter autrement et menaçant la vie de la mère ou sa santé physique d'une atteinte considérée médicalement comme grave et durable;

— lorsqu'il est certain que le développement du fœtus aboutira à la naissance d'un enfant considéré médicalement comme non viable ou dépourvu des fonctions vitales essentielles.

Dans ces cas, outre les obligations prévues à l'article 350bis et 350ter, aucune interruption de grossesse ne peut être pratiquée que si le médecin sollicité s'est adjoint le concours de deux médecins considérés comme spécialistes en raison de l'état de la femme enceinte ou de l'enfant et dont les rapports seront joints au dossier. »

Justification

1. En ce qui concerne le maintien de l'article 350.

Ce texte est un texte de principe qui affirme que, comme un avortement constitue une atteinte à une vie humaine en devenir, il importe que la société le condamne.

Il n'est pas douteux qu'il y a dans toute disposition de droit pénal une relation entre la gravité de l'acte et la sanction.

En réduisant jusqu'à trois mois d'emprisonnement la sanction possible, on donne l'impression que l'avortement n'est pas un acte hautement condamnable.

2. En ce qui concerne l'insertion d'un article 350bis dans le Code pénal.

A. L'article 350 pose le principe de la condamnation de l'avortement parce que celui-ci constitue une atteinte à une vie humaine en devenir.

Nog nooit werd zo sterk de aandacht gevestigd op de eerbied voor het leven als tijdens de jongste decennia in talrijke internationale akten:

— In de Universele Verklaring van de rechten van de mens, aangenomen en afgekondigd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948, waarin staat: « Een ieder heeft recht op leven. »

— In het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950, waarin staat: « Het recht van een ieder op het leven wordt beschermd door de wet. »

— In het Internationaal Verdrag betreffende de burgerrechten en de politieke rechten, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 16 december 1966, waarin staat: « Een ieder bezit een inherent recht op het leven. Dit recht wordt door de wet beschermd. Niemand mag naar willekeur van zijn leven worden beroofd. »

— In de Verklaring van de rechten van het kind, afgekondigd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in een resolutie van 20 november 1959, waarin staat dat « het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel vóór als na de geboorte. »

— In Aanbeveling nr. 874 van 1979 betreffende een Europees Handvest van de rechten van het kind, waarin vermeld staat dat de rechten van ieder kind op leven vanaf de bevruchting, op huisvesting, op behoorlijke voeding en een geschikt leefklimaat erkend moeten worden en dat de nationale regeringen de verplichting moeten aanvaarden om alles in het werk te stellen voor het integraal in toepassing brengen van die rechten.

Alhoewel elke aanslag op het leven moet worden veroordeeld, dient erkend te worden dat de vrouw die haar zwangerschap zou uitdragen, in sommige gevallen kan komen te staan voor een situatie waarbij verschillende waarden met elkaar in strijd zijn.

Het begrip « waarde » is ongetwijfeld subjectief, maar is in zoverre objectiveerbaar dat er rond dat begrip een maatschappelijke consensus tot stand kan komen.

Geplaatst voor de verdediging van het leven dat zij in zich draagt en voor waarden waaraan zij gehecht is en die ernstig in gevaar komen, zal de vrouw een keuze maken, dat wil zeggen dat zij een beslissing zal nemen over een waardenconflict.

In sommige gevallen zou de wetgever op die keuze geen straf mogen stellen, omdat die keuze te persoonlijk van aard is, nauw verbonden met de menselijke natuur zelf.

Maar indien het recht in sommige omstandigheden aanvaardt dat een persoonlijke keuze wordt gemaakt, zonder dat dit betekent dat abortus als een legitieme daad erkend wordt, moeten de omstandigheden waarin dat kan gebeuren ook uiterst gedetailleerd en nauwkeurig omschreven worden om te beletten dat abortus als een gewone ingreep beschouwd gaat worden.

Volgens de door ons voorgestelde tekst zullen de strafbepalingen in verband met abortus bijgevolg geen toepassing vinden indien er gewichtige redenen aangevoerd kunnen worden ter rechtvaardiging van de keuze van de vrouw. Wij wijzen dus elke abortus af waarvoor er geen redenen aangevoerd kunnen worden of waarvoor de redenen niet voldoende zwaar wegen om een zo belangrijke ingreep te rechtvaardigen.

Om zeker te zijn dat de zwangerschap niet lichtvaardig zal worden afgebroken, is ook bepaald dat er vaststaande redenen aangevoerd moeten worden, d.w.z. dat er geen enkele twijfel over mag bestaan, en dat die redenen ook blijvend moeten zijn, met andere woorden dat ze niet van voorbijgaande aard mogen zijn. Die redenen moeten uiteraard rechtstreeks verband houden met de essentiële bestaansvoorwaarden van de vrouw, d.w.z. dat zij ernstig in gevaar gebracht moeten worden.

Jamais au cours des dernières décennies, le respect de la vie n'a été affirmé avec autant de fermeté dans de nombreux actes internationaux:

— Dans la Déclaration universelle des Droits de l'Homme, adoptée et proclamée par l'Assemblée générale des Nations Unies, le 10 décembre 1948 où il est indiqué: « Tout individu a droit à la vie. »

— Dans la Convention européenne de sauvegarde des Droits de l'Homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950, qui affirme que « Le droit de toute personne à la vie est protégé par la loi. »

— Dans le Pacte international relatif aux droits civils et politiques, adopté par l'Assemblée Générale des Nations Unies le 16 décembre 1966 où on peut lire: « Le droit à la vie est inhérent à la personne humaine. Ce droit doit être protégé par la loi. Nul ne peut être arbitrairement privé de la vie. »

— Dans la Déclaration des Droits de l'Enfant, proclamée par l'Assemblée Générale des Nations Unies dans sa résolution du 20 novembre 1959 où il est indiqué: « L'enfant, en raison de son manque de maturité physique et intellectuelle, a besoin d'une protection spéciale, notamment d'une protection juridique appropriée avant comme après la naissance. »

— Dans la Recommandation 874 de 1979 relative à une Charte européenne des Droits de l'Enfant où il est prévu: « Que les droits de chaque enfant à la vie dès le moment de la conception, au logement, à une nourriture convenable et à un environnement adéquat, doivent être reconnus et les gouvernements nationaux doivent accepter l'obligation de tout mettre en œuvre pour permettre l'application intégrale de ces droits. »

Si donc toute atteinte à la vie doit être condamnée, il faut reconnaître que dans certains cas, la femme peut, en raison de la prolongation de sa grossesse, être confrontée à une situation de conflits de valeurs.

Sans doute le concept de « valeurs » est-il subjectif, mais il contient un minimum d'objectivisation dans la mesure où ce concept peut faire l'objet d'un certain consensus social.

Confrontée à la défense de la vie qu'elle porte en elle et à des valeurs auxquelles elle est attachée et qui sont gravement mises en péril, la femme va opérer un choix, c'est-à-dire qu'elle va se déterminer par rapport à un conflit de valeurs.

Ce choix qu'elle va opérer, dans certains cas, le législateur ne devrait pas le sanctionner pénalement, parce qu'il a un caractère trop personnel, intimement lié qu'il est à la nature profonde de la personne.

Mais si le droit accepte, dans certaines circonstances, de s'incliner devant des choix personnels sans que cela puisse impliquer de sa part une légitimation de l'avortement, il doit préciser et circonscrire ces circonstances afin d'éviter toute banalisation de l'avortement.

Le texte proposé précise, en conséquence, que les dispositions sanctionnant l'avortement ne trouvent pas à s'appliquer s'il y a des raisons graves qui justifient le choix que la femme a fait. C'est donc le refus d'un avortement dès lors qu'il n'y a pas de raisons ou des raisons dont l'importance n'est pas suffisante pour légitimer un acte d'une particulière gravité.

Pour s'assurer que l'interruption de grossesse ne sera pas pratiquée à la légère, on a indiqué que les raisons invoquées devaient, en outre, être certaines, c'est-à-dire qu'aucun doute ne peut planer sur leur réalité, et durables, ce qui exclut des raisons purement passagères. Ces raisons doivent, bien entendu, être en relation directe avec les conditions de la vie de la femme, lesquelles doivent être, dans leurs éléments essentiels, mises sérieusement en danger.

Ter rechtvaardiging van een zwangerschapsafbreking is het bovendien noodzakelijk dat er geen alternatief gevonden kan worden om de moeilijkheden op te lossen waarin de vrouw verkeert.

B. Bovendien mag de zwangerschap alleen onder de volgende voorwaarden worden afgebroken:

1) Abortus is een ernstige ingreep, aangezien een ongeboren menselijk leven wordt vernietigd en de wetgever moet er dan ook voor zorgen dat het aantal beperkt blijft en dat de wetgeving objectief gesproken een afschrikwekkende werking heeft. Daarom worden er twee eisen gesteld, nl. de opvang van de vrouw en de bedenktijd:

— Een zwangerschap mag niet worden afgebroken zonder opvang en voorlichting van de vrouw. De dienst die is belast met deze dubbele taak, moet in tijd en ruimte nauw samenwerken met de arts.

Het opvangen van de vrouw betekent meer dan haar alleen informatie geven, want dat zou beperkt kunnen blijven tot onpersoonlijke of zuiver formele inlichtingen. Het betekent dat een multidisciplinair team met psychosociale en juridische ervaring zich op menselijke en edelmoedige wijze inzet om de vrouw te helpen zodat zij zich grondig kan bezinnen over de ingreep die zij wil ondergaan en haar volledig op de hoogte brengt van alle maatregelen waarvoor zij in aanmerking komt tijdens en na haar zwangerschap, zodat zij eventueel van zwangerschapsafbreking zal afzien.

Het verdient uiteraard de voorkeur dat bij de opvang ook de vader wordt betrokken, wanneer de zwangerschap voor hem niet verborgen is gehouden en hij betrokken wil worden bij de begeleiding die aan de vrouw wordt gegeven.

— Er wordt een bedenktijd opgelegd van zeven dagen na het eerste bezoek bij de arts en het gesprek met de opvang- en voorlichtingsdienst om de vrouw in staat te stellen een bewuste keuze te maken en de verschillende mogelijkheden die door de opvangdienst zijn voorgesteld, zorgvuldig te onderzoeken.

2) Bovendien moet de zwangerschap worden afgebroken in goede medische en menselijke omstandigheden. Dat betekent dat er twee eisen zijn waaraan de vrouw en de arts zich niet kunnen onttrekken. De zwangerschapsafbreking mag alleen worden uitgevoerd in een inrichting voor gezondheidszorg waar er voldoende medische deskundigheid aanwezig is en voldoende waarborgen zijn inzake materieel, lokalen en hygiëne.

De officiële erkenning van de ziekenhuizen en gespecialiseerde centra zal verhinderen dat abortus in de clandestiniteit wordt uitgevoerd, en daaronder valt ook abortus in de praktijkruimte van een arts.

3. Invoeging van een artikel 350ter in het Strafwetboek.

Een van de belangrijkste taken van de arts, samen met het opvangteam, is de voorlichting. Maar hij heeft nog een andere taak die volgens ons uitdrukkelijk in de wet vermeld moet worden, ook al lijkt dat vanzelf te spreken, namelijk de plicht om de betrokkenen ten volle bewust te maken van de verantwoordelijkheid die zij dragen en hen daarbij te helpen.

Daarmee bedoelen wij niet dat de arts andermans geweten onder druk moet zetten en nog minder dat hij anderen een schuldgevoel moet bijbrengen. De arts zal echter geen enkele twijfel mogen laten bestaan over het feit dat zwangerschap niets anders is dan de eerste ontwikkeling van een volwaardig nieuw menselijk leven.

De arts zal nog, op basis van een verslag van de opvang- en voorlichtingsdienst, zich ervan moeten vergewissen dat de vrouw deze dienst geraadpleegd heeft, dat zij de wenselijke en gewenste

En outre, il est nécessaire pour légitimer l'interruption volontaire de grossesse, qu'aucune alternative possible pour la femme n'ait pu être trouvée pour résoudre la situation dans laquelle elle se trouve.

B. Il faut en outre que l'avortement soit pratiqué dans les conditions suivantes:

1) L'avortement constituant un acte grave, dans la mesure où il supprime une vie humaine en devenir, le législateur se doit de faire en sorte que leur nombre soit limité et que la législation ait un effet « objectivement » dissuasif. D'où une double exigence d'accueil et de délai de réflexion:

— L'I.V.G. ne peut être envisagée hors d'un environnement d'accueil et d'information. Le service chargé de ces doubles missions travaillera en étroite collaboration avec le praticien dans une unité de temps et de lieu.

La notion d'accueil exige plus qu'une simple information toujours susceptible de rester impersonnelle ou purement formelle. Elle implique l'investissement humain et généreux d'une équipe pluridisciplinaire à caractère psycho-social et juridique qui assiste humainement la femme et l'amène à une réflexion approfondie relativement à l'acte qu'elle va poser et l'informe complètement de toutes les mesures dont elle peut bénéficier pendant et après sa grossesse, ce qui peut, éventuellement, la dissuader de recourir à l'avortement.

Il est évidemment préférable que la procédure d'accueil se réalise au niveau du couple lorsque la grossesse n'a pas été dissimulée au père de l'enfant et que ce dernier est désireux de suivre l'encaînement offert à la femme.

— Un délai de réflexion de 7 jours suivant la première visite chez le médecin et la rencontre avec le service d'accueil et d'information est imposé pour permettre à la femme de décider en toute connaissance de cause et d'analyser attentivement les différentes solutions proposées par le centre d'accueil.

2) En outre, l'I.V.G. doit être pratiquée dans de bonnes conditions médicales et humaines. Ce principe implique deux impératifs auxquels femme et médecin doivent se soumettre. L'I.V.G. ne peut intervenir que dans un milieu sanitaire doté des compétences médicales suffisantes et d'un support satisfaisant en matière de matériel, de locaux et d'hygiène.

La nécessaire reconnaissance officielle des centres hospitaliers et extra-hospitaliers rejette ainsi toute clandestinité, en ce compris l'avortement effectué dans un cabinet médical privé.

3. En ce qui concerne l'insertion d'un article 350ter dans le Code pénal.

Informar est une des premières tâches médicales partagées avec l'équipe d'accueil. Il en est une autre qui nous paraît devoir être inscrite en toutes lettres dans la loi, même si cela semble aller de soi; c'est le devoir d'éclairer la conscience des acteurs et de les aider à assumer leurs responsabilités.

A ce propos, il ne s'agit aucunement d'exercer des pressions sur la conscience d'autrui, encore moins de chercher à culpabiliser. Le médecin s'interdira cependant de laisser dans l'ombre la réalité objective de la grossesse qui n'est autre que l'évolution débutante d'un être humain original à part entière.

Le médecin devra encore s'assurer, par un rapport émanant du service d'accueil et d'information, que la femme a bien consulté ce service, a effectivement reçu l'aide souhaitable et souhaitée et que

hulp inderdaad gekregen heeft en dat is voldaan aan de voorwaarden bepaald in artikel 350. Deze taak zal worden vergemakkelijkt door een nieuwe samenwerking met het opvangteam.

Er moet een dossier worden aangelegd waarin de volgende gegevens moeten voorkomen:

- de schriftelijke toestemming van de zwangere vrouw;
- het verslag van de opvang- en voorlichtingsdienst;
- het eigen medisch verslag waarin de arts onder meer de redenen aangeeft waarom hij gemeend heeft de zwangerschap te moeten afbreken, de data van het eerste bezoek en van de zwangerschapsafbreking, evenals de gewone medische gegevens betreffende de vrouw en haar gynaecologische en obstetrische anamnese.

4. Invoeging van een artikel 350^{quater} in het Strafwetboek.

Deze bepaling beoogt ieders vrijheid te eerbiedigen, maar verplicht de arts de vrouw bij haar eerste bezoek op de hoogte te brengen van zijn eventuele weigering de ingreep uit te voeren, zodat zij zich ook snel tot iemand anders kan wenden.

5. Invoeging van een artikel 350^{quinquies} in het Strafwetboek.

Na 12 weken zijn er slechts twee bijzonder ernstige redenen die een zwangerschapsafbreking kunnen rechtvaardigen.

1. Het nieuwe artikel 350^{quinquies} beoogt het geval van een therapeutische abortus.

Die is alleen toegestaan wanneer de ingreep de laatste medische handeling is waarmee het leven of de lichamelijke gezondheid van de moeder gered kan worden.

2. De tweede mogelijkheid van zwangerschapsafbreking na twaalf weken betreft het geval waarin vaststaat dat het kind niet levensvatbaar zal zijn of dat bij het kind essentiële levensfuncties zullen ontbreken:

— indien uit medisch oogpunt vaststaat dat het kind niet levensvatbaar zal zijn, heeft het geen zin de vrouw haar zwangerschap te laten uitdragen, aangezien dat bij de moeder een nog veel zwaarder trauma kan veroorzaken;

— indien vaststaat dat bij het kind dat geboren zal worden essentiële levensfuncties zullen ontbreken, mag de strafwet niet worden toegepast op een moeder die de uiterst persoonlijke en pijnlijke beslissing neemt om in een dergelijk geval haar zwangerschap te laten afbreken.

Art. 3

Dit artikel te vervangen als volgt:

« In hetzelfde Wetboek worden de artikelen 351bis en 351ter (nieuw) ingevoegd, luidende:

« *Artikel 351bis.* — De geneesheer die een zwangerschapsafbreking heeft uitgevoerd zonder te voldoen aan de verplichtingen bepaald in artikel 350ter of 350^{quinquies}, tweede lid, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 350. »

« *Artikel 351ter.* — Als kindermoord wordt beschouwd iedere zwangerschapsafbreking, behoudens het geval bedoeld in artikel 350^{quinquies} uitgevoerd op een foetus die uit medisch oogpunt levensvatbaar wordt geacht. »

les conditions prévues par l'article 350 soient bien remplies. Une étroite collaboration avec l'équipe d'accueil l'y aidera.

Un dossier sera constitué, dans lequel figureront:

- le consentement écrit de la femme enceinte;
- le rapport du service d'accueil et d'information;
- le propre rapport médical mentionnant notamment les raisons pour lesquelles le médecin a estimé devoir pratiquer l'I.V.G. avec les dates de la première visite et de l'I.V.G., ainsi que les données médicales courantes concernant la patiente et ses antécédents gynéco-obstétricaux.

4. En ce qui concerne l'insertion d'un article 350^{quater} dans le Code pénal.

Cette disposition vise à respecter la liberté de chacun mais elle oblige le médecin à informer la patiente, dès la première visite, de son refus d'intervention, afin que celle-ci puisse rapidement prendre ses dispositions.

5. En ce qui concerne l'insertion d'un article 350^{quinquies} dans le Code pénal.

Au-delà de douze semaines, seules deux raisons exceptionnellement graves peuvent légitimer une intervention volontaire de grossesse.

1. Le nouvel article 350^{quinquies} envisage tout d'abord l'hypothèse de l'avortement thérapeutique.

Ce dernier n'est autorisé que lorsqu'il constitue le dernier recours médical pour sauvegarder la vie ou la santé physique de la mère.

2. Cet article prévoit également qu'est excepté des dispositions de l'article 350 l'avortement pratiqué au-delà des douze semaines lorsqu'il est certain que l'enfant ne sera pas viable ou qu'il sera dépourvu d'un ensemble de fonctions vitales essentielles:

— s'il est médicalement certain que l'enfant ne sera pas viable, il est inutile de laisser la grossesse se dérouler vers une fin que l'on sait inévitable, et de causer ainsi un traumatisme encore plus grave pour la mère;

— s'il est certain que l'enfant à naître est dépourvu de ses fonctions vitales essentielles, la loi pénale ne peut sanctionner, dans ce cas, la décision à ce point personnelle et douloureuse d'une mère, de faire interrompre sa grossesse.

Art. 3

Remplacer cet article par les dispositions suivantes:

« Dans le même Code sont insérés les articles 351bis et 351ter (nouveaux), libellés comme suit:

« *Article 351bis.* — Le médecin qui aura pratiqué un avortement sans respecter les obligations prévues aux articles 350ter ou 350^{quinquies}, alinéa 2, sera puni des peines prévues à l'article 350. »

« *Article 351ter.* — Sera considérée comme un infanticide, toute interruption de grossesse pratiquée en dehors du cas prévu à l'article 350^{quinquies} à l'égard du fœtus considéré médicalement comme viable. »

Verantwoording

1. Handhaving van artikel 351.

De huidige tekst van artikel 351 is een grondstelling die zegt dat abortus door de maatschappij veroordeeld moet worden omdat er een aanslag wordt gepleegd op een menselijk leven in wording. Het staat vast dat er in iedere strafrechtelijke bepaling een verband bestaat tussen de ernst van de daad en de sanctie. Door de mogelijke sanctie te beperken, wordt de indruk gewekt dat abortus niet een in hoge mate afkeurenswaardige daad is. Het verdient dan ook de voorkeur de thans bestaande straffen te handhaven.

2. Invoeging van een artikel 351bis in het Strafwetboek.

De verplichtingen aan de arts opgelegd door de nieuwe artikelen 350ter of 350quinquies zijn zo belangrijk en fundamenteel dat niet-naleving daarvan op dezelfde wijze en met dezelfde straf behoort te worden gestraft als bepaald in artikel 350.

3. Invoeging van een artikel 351ter in het Strafwetboek.

In sommige wetgevingen, waaronder de Nederlandse wet van 1 mei 1981, wordt abortus op een levensvatbare vrucht gestraft met dezelfde straffen als kindermoord. Ons recht past de bepalingen in verband met kindermoord thans enkel toe bij een geboren kind. Het amendement beoogt de straffen op kindermoord uit te breiden tot abortus op een foetus die uit medisch oogpunt als levensvatbaar wordt beschouwd, d.w.z. een vrucht die buiten het lichaam van de moeder zelfstandig levensvatbaar wordt geacht.

Art. 4

Dit artikel te doen vervallen.

Verantwoording

Dit amendement beoogt de handhaving van artikel 352 van het Strafwetboek, dat zwaardere straffen voorschrijft dan artikel 350. Anders dan artikel 350 heeft het betrekking op gevallen waarbij de middelen gebruikt om de zwangerschap af te breken, de dood ten gevolge hebben gehad. Er is immers geen enkele reden om niet in hogere straffen te voorzien wanneer de arts die de zwangerschap heeft afgebroken in andere dan door de wet toegelaten omstandigheden, ook nog de dood van de vrouw heeft veroorzaakt.

Art. 5

Dit artikel te vervangen als volgt:

« Artikel 353 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

« § 1. Er wordt een nationaal evaluatie- en controlecollege voor de toepassing van de bepalingen van de artikelen 350bis, 350ter en 350quinquies ingesteld, waarvan de organisatie en de werkwijze worden bepaald bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit.

Justification

1. En ce qui concerne l'article 351.

Le texte actuel de l'article 351 est un texte de principe qui affirme que comme un avortement constitue une atteinte à une vie humaine en devenir, il importe que la société le condamne. Il n'est pas douteux qu'il y a dans toute disposition de droit pénal une relation entre la gravité de l'acte et la sanction. En réduisant la sanction possible, on donne l'impression que l'avortement n'est pas un acte hautement condamnable. Aussi est-il préférable de maintenir les peines prévues actuellement.

2. En ce qui concerne l'insertion d'un article 351bis dans le Code pénal.

Les obligations imposées au médecin dans les nouveaux articles 350ter ou 350quinquies sont à ce point importantes et essentielles qu'il convient de les sanctionner de la même manière et avec la même peine que celles prévues à l'article 350 réprimant l'avortement.

3. En ce qui concerne l'insertion d'un article 351ter dans le Code pénal.

Certaines législations dont la législation néerlandaise (loi du 1er mai 1981), punissent des peines de l'infanticide l'avortement pratiqué sur un fœtus viable. Actuellement, notre droit n'applique les dispositions relatives à l'infanticide qu'à l'égard d'un enfant né. L'amendement vise à étendre les peines de l'infanticide en cas d'avortement pratiqué sur un fœtus considéré médicalement comme viable, c'est-à-dire s'il est susceptible d'avoir une autonomie en dehors du corps de sa mère.

Art. 4

Supprimer cet article.

Justification

Le présent amendement vise à maintenir l'article 352 du Code pénal qui augmente les peines prévues à l'article 350 lorsque les moyens employés dans le but de faire avorter la femme en dehors évidemment des conditions prévues à l'article 350bis auront causé la mort. Il n'existe en effet aucune raison de ne pas augmenter les peines lorsque le médecin qui aura pratiqué un avortement en dehors des conditions autorisées par la loi aura, en outre, causé la mort de la femme.

Art. 5

Remplacer cet article par les dispositions suivantes:

« L'article 353 du même Code est remplacé par les dispositions suivantes:

« § 1er. Il est institué un collège national d'évaluation et de contrôle de l'application des dispositions des articles 350bis, 350ter et 350quinquies dont les modalités d'organisation et de fonctionnement seront déterminées par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres.

§ 2. Het college bestaat uit 12 leden van wie 7 vrouwen, gekozen onder prominenten die, wegens hun deskundigheid, door hun gelijken als zodanig zijn erkend; de samenstelling is als volgt :

1. Zes werkende doctors in de geneeskunde, onder wie twee kinderartsen, twee psychiaters en twee gynaecologen, volgens de taalpariteit door de Koning benoemd uit een lijst voorgedragen door de Nationale Orde van geneesheren;

2. Zes advocaten, sedert ten minste tien jaar werkzaam en ingeschreven op de tabel van de Orde van advocaten, volgens de taalpariteit door de Koning benoemd uit een lijst voorgedragen door de Nationale Orde van advocaten.

De leden van het college worden benoemd voor een termijn van vier jaar, die kan worden verlengd.

§ 3. Het college is belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen van de artikelen 350*bis* tot 351.

Het college kan bij de erkende instellingen alle inlichtingen opvragen die noodzakelijk zijn om na te gaan of de hierboven bedoelde bepalingen worden nageleefd, op voorwaarde dat de anonimiteit van de vrouw gewaarborgd blijft.

Het college stelt elk jaar een volledig en nauwkeurig verslag op over de stand van zaken op het gebied van zwangerschapsafbreking in België en stuurt dat verslag door aan de Minister van Justitie die het openbaar maakt.

§ 4. Elke geneesheer die een behandeling uitvoert gericht op het afbreken van een zwangerschap, moet elke drie maanden aan het college de volgende anonieme inlichtingen sturen :

1° Het aantal zwangerschapsafbrekingen die hij tijdens die periode heeft verricht;

2° De redenen waarom hij heeft gemeend die zwangerschappen te moeten afbreken;

3° Voor elke vrouw: de duur van de zwangerschap, het aantal voorgaande zwangerschappen en zwangerschapsafbrekingen, de leeftijd, de provincie waar de woonplaats gelegen is of het land indien de vrouw in het buitenland woont, de burgerlijke staat en het aantal kinderen.

Niet-naleving van het bepaalde in deze paragraaf wordt gestraft met geldboete van 100 frank tot 200 frank.

§ 5. De werkingskosten van het college komen ten laste van de begroting van het Ministerie van Justitie. »

§ 2. Le collège est composé de 12 membres, dont 7 membres féminins, choisis parmi les personnalités reconnues par leurs pairs pour leurs compétences, se répartissant comme suit :

1. Six docteurs en médecine en exercice dont 2 pédiatres, 2 psychiatres et 2 gynécologues, nommés par le Roi selon la parité linguistique sur présentation d'une liste établie par l'Ordre national des médecins;

2. Six avocats exerçant depuis au moins 10 ans, inscrits à un tableau de l'Ordre des avocats, nommés par le Roi, selon la parité linguistique sur présentation d'une liste établie par l'Ordre national des avocats.

Les membres du collège sont nommés pour une durée de 4 ans renouvelable.

§ 3. Le collège est chargé de veiller au respect des dispositions des articles 350*bis* à 351.

Le collège peut se faire communiquer par les établissements agréés tous les renseignements nécessaires à la vérification du respect des dispositions visées ci-dessus à condition que soit garanti l'anonymat de la femme.

Il dresse tous les ans un rapport complet et précis concernant l'état de la question de l'avortement en Belgique et transmet ce rapport au Ministre de la Justice qui en assure la publicité.

§ 4. Tout médecin exerçant des traitements visant à des interruptions de grossesse doit faire parvenir, sous une forme anonyme au collège, tous les trois mois les renseignements suivants :

1° Le nombre d'interruptions de grossesse qu'il a pratiquées durant ladite période;

2° Les raisons pour lesquelles il a estimé devoir pratiquer ces interruptions volontaires de grossesse;

3° La durée de la grossesse, le nombre de grossesses et d'interruptions de grossesse précédentes, l'âge, la province du domicile ou, s'il s'agit de femmes habitants l'étranger, le pays, l'état civil et le nombre d'enfants de chacune des femmes traitées.

Le non-respect des dispositions du présent paragraphe est sanctionné d'une amende de 100 à 200 francs.

§ 5. Les frais de fonctionnement du collège sont à charge du budget du Ministère de la Justice. »

Verantwoording

Het college ingesteld door artikel 353 is een onafhankelijk orgaan dat er moet op toezien dat de wet correct wordt toegepast en te dien einde moet beschikken over de informatiemiddelen die het voor het uitoefenen van zijn taak nodig heeft. Het moet elk jaar een volledig en nauwkeurig rapport opstellen over de toestand inzake abortus in België.

Het moet vooral een positieve rol spelen en blijk geven van openheid: de centra helpen de wet naar de letter en naar de geest na te leven, o.a. door zelf stappen te ondernemen, door raad te geven en door een voortdurende dialoog te voeren. Bovenal moet de jaarlijkse evaluatie van het verschijnsel abortus de wetgever in staat stellen nieuwe positieve maatregelen te nemen.

Justification

Le collège institué par l'article 353 est un organe indépendant qui doit veiller à ce que la loi soit correctement appliquée et qui à cette fin doit disposer des moyens d'information nécessaires pour exercer sa mission. Il dressera tous les ans un rapport complet et précis concernant l'état de l'avortement en Belgique.

Son rôle doit se concevoir dans un esprit ouvert et avant tout positif: aider les centres à se conformer à la loi, dans son prescrit comme dans son esprit et ce, par des démarches sur place, des conseils prodigués, un dialogue permanent. En outre et surtout, l'évaluation annuelle du phénomène de l'avortement doit permettre au législateur des initiatives appropriées nouvelles en matière de mesures positives.

E. CEREXHE.
P. FALISE.
G. LUTGEN.
A. BOUCHAT.
F. ANTOINE.
G. FLAGOTHIER.
J. EVRARD.
P. WINTGENS.
P. CAHAY-ANDRE.